

SANSKRIT LANGUAGE AND LITERATURE

संस्कृत भाषा और साहित्य

PAPER—I

प्रश्न-पत्र—I

Full Marks : 200

पूर्णांक : 200

Time : 3 hours

समय : 3 घण्टे

आवश्यक सूचनाएँ :

- (i) इस प्रश्न-पत्र में कुल दस (10) प्रश्न हैं।
- (ii) प्रश्न संख्या 1 और 10 अनिवार्य हैं।
- (iii) अवशिष्ट प्रश्नों में से किन्हीं तीन प्रश्नों के उत्तर दीजिए।
- (iv) किसी एक प्रश्न का उत्तर संस्कृत में और शेष दो के उत्तर हिन्दी अथवा संस्कृत में दे सकते हैं।

1. अधोलिखितेषु यथेच्छं चत्वारः संस्कृतभाषामाध्यमेन विवेचनीयाः—

10×4=40

(क) भाषायाः उत्पत्तिविषयकसिद्धान्तः

(ख) बृहत्सत्यां परिगणितानि काव्यानि

(ग) सत्कार्यवादः

(घ) असत्कार्यवादः

(ङ) मानवजीवने संस्काराणां महत्त्वम्

12Y—100/69

(Turn Over)

(2)

- (च) साहित्यशास्त्रे वर्णिताः रसाः तेषां स्थयिभावश्च
(ख) सोदाहरणमुपमालंकारः
(ज) नाटकस्य चतुर्विधनायकानां स्वरूपाः
2. (क) रूपकस्य दश प्रकाराणां निरूपणं करणीयम्।
(ख) मम्मटेकं काव्यलक्षणं विवृणुत। 20+20=40
3. (क) वैशेषिकमतमनुसृत्य पदार्थानां निरूपणं करणीयम्।
(ख) सांख्यानुसारं प्रकृतेः स्वरूपनिरूपणपूर्वकः सिद्धिः कर्तव्या। 20+20=40
4. (क) पञ्च महायज्ञानां स्वरूपमुपयोगिता च विवेचनीया।
(ख) आश्रमव्यवस्थायाः महत्त्वमस्मिन्नुपैतस्ति न वा, इति विवेचनं करणीयम्। 20+20=40
5. (क) वैदिकसंस्कृतभाषायाः वैशिष्ट्यं प्रतिपादयतु।
(ख) कर्णकारकस्य स्वरूपमुपवर्ष्य कान्चन उपपदविभक्तिना-
मुदाहरणपुरस्सरं विवेचनं करणीयम्। 20+20=40
6. रससूत्रमधिकृत्य विविधानाचार्याणां मतानि विवेचनीयानि। 40

(3)

7. प्रकृतिचित्रणे कालिदासस्य वैशिष्ट्यं सोदाहरणं प्रतिपादनीयम्। 40
8. (क) जैनदर्शनानुसारं स्याद्वादस्य निरूपणं करणीयम्।
(ख) बौद्धमतमनुसृत्य चतुर्विधार्थसत्यानां विवेचनं कार्यम्। 20+20=40
9. (क) अर्थालङ्कारेषु सादृश्याधारितालङ्काराणां स्वरूपं सोदाहरणं वर्णनीयम्।
(ख) समासानां स्वरूपं सोदाहरणं विवेचनीयम्। 20+20=40
10. अथोलिखितेषु कम्प्येकं विषयमवलम्ब्य संस्कृतभाषायां निबन्धो लेखनीयः — 40
- (क) संस्कृतं संस्कृतिश्च श्रेयसे समुपास्यताम्
(ख) 'तेन त्यक्तेन भुञ्जीथाः' इत्युक्ते अस्मिन्नुपे प्रासङ्गिकत्वम्
(ग) आधुनिके विरचयटले संस्कृतम्
(घ) भारवेरथगौरवम्
